

Inserati se sprejemajo in velja tristoletna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 "
15 " " " " 3 "

Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, ne frankovana pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravišstvo (administracija) in ekspedicija na velikem trgu h. šte. 9, II. nadstropji.

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
Za pol leta . . . 5 " — "
Za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
Za pol leta . . . 4 " 20 "
Za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo na velikem trgu št. 9, II. nadstropji.

Izhaja po trikrat na teden in sicer v torek, četrtek in soboto.

Zarad praznika izide prihodnja številka Slovenca 4. novembra.

Zemljišče in kapital.

VIII.

Baš tako se dela profit s prodajanjem zemljišč na kose. Tudi v tej stroki imamo na Slovenskem nekaj temeljitih strokovnjakov, ali nomina sunt odiosa. Navadno kmetje nimajo denarja, da bi celo zemljišče prikupili ali pa ne priložnosti, da bi poleg svojega še drugo obdelovali; zato dobi špekulant zemljišče, se ve, pri eksekutivni dražbi po prav „reelni cen“. Sosedu se zdi, da bi se nekaj orolov prodajnega zemljišča, ki meč na njegov svet, dalo obdelovati z njegovo sedanjo družino, ne da bi bili stroški zato kaj večji; on računa brutto-dohodek teh orolov kot čisti dohodek. Na ta način razkosa špekulant zemljišče z velikim profitom in še s toliko večjim, če kupnino intabulira dvojno na parcelo in na zemljišče kupčevsko. Ta dolg napravi sčasoma zopet jednega ali drugega teh kupcev insolventnega in takšne se ti koristni posli (kšefti) vrste drug za drugim tako dolgo, dokler niso ostali kmetje tako zadolženi, da se jim ne more nič upati. Tem načinom dobi špekulant vse kmetjsko imetje v pest in sodnija mu pozneje pomaga, da dobi tudi zemljišča. Evo kapitalistični „circulus vitiosus“.

Zdaj ehajajo še kmetje, ker žive se ob zakladih, ki jih je poležala v tla pridnost prejšnjih stoletij, ko je bil kmet zavarovan pred kapitalizmom. A uže se kaže da zemljišče, pe ša. Dr. Berghaus piše: „Notorično

je, da se na Francoskem, v domovini in na poskuševališči vseh modernih državnih umetnosti dandanes, ozirajoč se na sedanje število prebivalcev, manj pridelava na jednega nego pred l. 1089, in da imajo tudi na Pruskem — ozirajoč se na dežele pred l. 1866 — manj živine in je toraj najbrž tudi zemljiščna moč poprečno slabša, kot pred 75 ali 80 leti. Naj si gospodarji še toliko prizadevajo, da bi z iztrebljevanjem, odkopavanjem, osuševanjem, gnojenjem z latorjem itd. zemljiščino delavnost oživili, da bi z zboljšanjem inventarja in poslopja, z menjavanjem sadežev zemljiščne dohodke zvišali in zagotovili — bogastvo in gotovost žetev je nazadnje vendar le naj bolj odvisna od množine rastlinske hrane, ki se deva v tla, od ohranujočega kapitala, od razmere med živinskim gnojem in obdelanim svetom. Fevdalna ustava je čudovito za to skrbela, da se ta razmera ni mogla znatno spremeniti zemljiščni moči v kvar in da se je (razmera) kmalu poravnala, ako so jo skalile vojske in bolezni. Vsak kmet je imel pravico do občinskega pašnika in gozda in zategadelj je moral imeti živine, kolikor naj več mogoče, ako se je sploh hotel posluževati svoje pravice in graščak ga je moral v tem podpirati, ako je hotel imeti svoje polje dobro obdelano. Odprava fevdalnih zavez je pa podrla jezove, ki so se z modro organizacijo zemljiščinega imetja bili napravili za ohranjevanje kapitala. Moderna državna umetnost je zamudila zavarovati to najvažnejše narodne in državne koristi, ona se te naloge niti še zavedela ni.

„Mislilo se je — pravi dr. Ratzinger, da bo svobodna konkurenca provzročila velikansko na-

predek v kmetijstvu. Ali svobodna konkurenca in kapitalova spekulacija po dobičku sta bili za kmetijstvo zelo pogubni. Zemljišča so se kapovala le, da se gozdi izsekajo, stari ohranujoči zakladi vzdignejo in nazadnje z razdejavanjem še profit napravi“. Videli smo, kako se z razkosavanjem zemljišč množe kočarji, ki s svojo njivico za krompir ne morejo ne živeti ne umreti, in so tako prisiljeni drugim nadlego delati. Kjer se pa niso razkosala, je potreba, je zadolženje prisililo, da so zemljiščino moč izmolzli in gozde uničili. Zlasti poslednje je žalostno, ker se povsod godi. Ravno včeraj smo brali v nekem ruskem časniku: Lčša u nas vse vyrubajutsja, da vyrubajutsja. (Gozdi se pri nas izsekavajo, čisto izsekajo). Ker se gozdi pokončavajo, se nežne žitne rastline dostikrat izpostavljajo pogubnemu vplivu smodečih pomladanskih vetrov in nastajajo velikanske povodnji, ker gozdi več ne zadržujejo, da bi se sneg ves ob jednem ne stajal in po letu manjka vode.

Kedaj se pokončan zemljišče popravi? Kaj nas uči naš Kras? Preteči bi moralo nekaj stoletij, da bi bila tužna Irska zopet „Green Erin“. Ozrimo se v nekaj tako rodovitne pokrajine na Grško, Afriko, Malo Azijo, Sirijo Mezopotanijo, v te klasične dežele stare kulture. Kultura je, kakor beseda pove, neločljivo zvezana z razcvitanjem kmetijstva. Kjer to propade, kjer zemljišče pod težo bremenov onemore, zgine blagostanje in z blagostanjem tudi duševna moč in krepost. Ljudstva, ki ubožajo, se tudi fizično in moralčno unčijo.

Spomini na veliko slovansko romanje v Rim l. 1881.

(Spisuje M. Mihajlev.)

(Dalje.)

Po tih besedah pokleknejo vsi, in sv. Oče nam pevajoč s povzdignjenim, pa čistim glasom podelijo apostoljski blagoslov. To je prevesel slovesen trenutek, vrhunec veselja pri zašlišanji, ki mi ostane na veke nepozabljiv! Huda vročina je vladala v dvorani, do 40° R., bili smo skoraj na pol kuhani, ter do polta premočeni. S krasnim papeževim govorom pa še ni bila audijenca pri koncu*; sv. Oče so hotli vsim romarjem še posebno prijaznost skazati, namreč s poljubovanjem noge, na ktere koncu je svetinja sv. Petra. Zavoljo prevelike vročine so prigovarjali kardinali, naj Njih svetost zaradi hude soparice svojemu zdravju prizanašajo, ter naj le načelniki narodnostnih odborov k poljubi noge pridejo; ali sv. Oče niso v to privolili, marveč so hotli še te dve uri trajajoči vtudiljivi obred prenašati, češ, ker

smo iz takih daljav v Rim došli, naj se nam tudi ta želja dopolni!

Zares prevelika ljubezen do slovanskih mnogoštevilnih romarjev! Zdaj se začenja veselo gibanje med romarji po obširni dvorani; vsi se gnetemo proti papeževemu prestolu z večim veseljem, kakor da bi nam delili zaklade. Gnječa je bila pri tem tolika, — zavoljo naše nestrpljivosti, da bi brž prišli na vrsto, — da niso prijazne švicarske straže mogle reda vzdrževati. Postavili so dolgo klop počez dvorane, da bi se toliko naprej ne gnetli, ampak le po vrsti čez klop stopali. Ali vse zastoj! Orjaški Dalmatinci, nekteri slo s svojim orožjem v pasu pa pokritim z belim robcem, so kar čez klop poskakovali. Nikdar nisem bil še v toliki gnječi in vročini; dalmatinska meščanka ravno pred menoj omedli, vsa je sčernela; — pa blizo stoječi kardinal jo potegne iz goječe, ter jej dá nekaj pod nos, in zopet se zavé, ter kmali gre naprej k poljubi. Za vse je bilo toraj lepo preskrbljeno. Poljubovanje noge je trajalo do 4. uri popoldne. K koncu nam blagoslovi sv. Oče še prinese spominke, razne svetinje, rožne vence idr., kajti vsi smo se s timi obilno preskrbeli. Zlasti lepo je bilo viditi neke 10—15 letne

plemenite poljske gospodične v beli obleki z škaticami svetinj v roki, pa oviti z rožnimi vencami itd.

Potem se podajo sv. Oče, kakor popred s sijajnim spremstvom pa zdaj peš, obdani od plemenite straže skoz dolgi špalir švicarskih stražnikov, do konca dvorane, s smehljajočim obličjem na obe strani blagosloveč. Vse je hitelo za njimi, sleherni bi bil še rad poljubil Jim roko ali saj rob Njih obleke, pa le nekterim se je to posrečilo; hotli so plemeniti stražniki romarjem zaradi gnječe to braniti, pa sv. Oče jim rekó prijazno po laški: „lasciate li pure, t. j. le pustite jim! Na koncu dvorane se sv. Oče vsedejo zopet na sijalno nosilnico in v rudečo svilo oblečeni stolniki nam Jih odnese menda za vselej, izpred oči. Mi pa gledamo še za njimi, strmé blezo tako, kakor so gledali nekaj apostoljini na Olski gori Jezusa vzdigovati se v nebo! Še nekaj časa si ogledujem s svojimi tovarši to silno prostorno dvorano, ter govorim nekoliko z neko palatinsko stražo. Prav uljudno je govoril z menoj ta stražnik, ki je imel okinčane prsi z mnogimi svetinjami, dobljenimi v vojski. Pravil mi je z veliko nevoljo, ktero je kazal na obrazu, kako so vsi pošteni verni Rimljani nezado-

Pred poljubovanjem noge se je daroval papežev novič, ktere ga znesek je bil 200.000 gl. vrednosti!

Politični pregled.

V Ljubljani 30. oktobra.

Skupen troškovnik za Avstro-Ogersko.

Potrebščine.

Ministerstvo unanijh poslov	4,246.900 gl.
Vojno ministerstvo:	
A. Stojeca armada	102,413.318 "
B. Vojno brodogradnje	9,162.224 "
	111,575.542 gl.
Skupno desarstveno ministertvo	172.611 "
Pokojnine	1,962.661 "
Splošno najvišje računovodstvo	125.665 "

Skupaj . . . 117,910.768 gl.

Od tega pride ta stran Litave odštevali prihodek iz carine 68,594.349 gl. in na deželo pod ogersko krono 29,397.578 gl.

Za Bosno, Hrcegovino in okraj L. m. se bode potrebovalo 8,988.000 gl. od tega se odšteje najprej 2% za ogersko deželo 179.760 gl. — ostane še 8,800.240, ta stran Litave zadene 6,165.768 in onstran Litave 2,642.472 gl.

Za Bosno je tale preštev 7,039.809 gl. poravnaneja je . . . 7.217.819 "

ostane tedaj . . . 178.010 gl.

Podrobnosti vzemimo le pri ministerstvu pouka in bogočastja.

Redne potrebščine.

Dotacije:

Katoliškemu nadškofu v Sarajevu	8.000 gl.
4 katoliškim korarjem v Sarajevu	8.000 "
katoliškemu škofu v Mostaru	6.000 "
administratorju v Banjaluki	3.000 "
katol. semenišču v Travniku	21.378 "
grškemu nadškofu in metropolitu v Sarajevu	8.300 "
grškemu metropolitu v D. Tuzli	5.800 "
" metropolitu v Mostaru	4.500 "
" semenišču v Sarajevu	12.525 "
5 grških konsistorialnih svetovalcev v Sarajevu à 2000 gl.	8.000 "
2 metropolitova tajnika à 1000 gl.	2.000 "
višjemu duhovništvu mohamedanov	16.000 "
8 mufajem	4.300 "
Imanom, Chatibom in drugim drugim služabnikom pri mošaji	6.200 "

Izvanredni stroški:

Pripomočki za bogočastje	42.000 "
Skupaj	162.503 gl.

Poduk. Redne potrebščine:

Pripomoč verskim šolam	12.000 gl.
Splošnim ljudskim školam	13.810 "
Mestna ljudska šola	11.160 "
Dekliška šola v Sarajevu in podobajševalni tečaj za ženska ročna dela	2.750 "
Deški pensionat v Sarajevu	8.000 "
Pomožno učiteljsko izobraževališče	3.300 "
Realna gimnazija v Sarajevu	18.969 "
Študentske	12.000 "
Za šolska poslopja	10.000 "

Skupaj . . . 91.000 "

Poravnaneja je 28.000 pri izdajkih za grške spoznavalce.

Iz Zagreba. Po viharji debati, v kateri je Barčić vlado hudo napadal, je sprejel deželni zbor spremembo hišnega reda s 54 zoper 19 glasov. Ta sprememba obstoji bistveno v tem, da se poslancem nekoliko prištrže prostost v besedi, nekateri so jo v zlo rabili, in z njo zbor terorizirali, zato pa taka — postava.

Vnanje države.

Volitve v pruski drž. zbor.

Iz Berolina 26. okt. Izvoljenih 376; med temi je 42 prostokonservativcev, 39 udov središča, 53 nacionalnih liberalcev, 17 secessionistov, 32 napredkarjev, 3 Velfi, 11 Poljakov, 2 Dauce, 5 privržencev liberalne skupščine, poslednjič sta 2 poslanci, od katerih se ne ve, kam pripadata. Izmed izvoljenih so ministri Kameke, Lucij in Majbach. Vsi kandidatje napredne stranke so bili voljeni z dvema tretjinama večine zoper konservativce. Izid volitev je ta. Pridobili so: središče 1, konservativni 18, secessionisti in napredkarji po 1; — a zgubili so nacional liberalci 19 poslancev prosto konservativni in Poljaki po 1 poslanca.

Helena Marković, ki je v cerkvi streljala na kralja Milana, storila je to iz osebnega maščevanja. — Prosila je l. 1878 za svojega moža pomiloščenja, a ni bila vališana; govore tudi, da nje soprog, bivši polkovnik, ni bil neposredno prizadet pri znani vstaji v Topolji. Preden je namreč bruhnila druga srbsko-turška vojska l. 1878, izstopilo je nekaj nad 100 brambovcev iz svoje brigade in niso hoteli iti na mejo. Zasedli so pod vodstvom Živca grad v Topolji; čez nekaj dni so se razkropili in bili so polovljeni. Nekaj mescev pozneje so zaprli: bivšega ministra Zumča, hišnika Koisraca in polkovnika Jekrema Markovića. Prva dva sta bila pomiloščena, a Marković je bil postavljen pred vojaško sodnijo, obsojen in ustreljen. Vdova je prosila, naj se mu vsaj dobro ime povrne, a zaman, to je vzbudilo v nji maščevalno misel. — Kralju so od vseh strani čestitali za njega rešitev.

Angleži ne vedo, kaj bi storili z Arabijem. — Dali so mu angleških zagovornikov, ki bodo umivali zamorca, ali vsaj krivdo zvrčali na druge. — Da Arabi paša ni kak navaden zločinec, to menda vsak ve, da so se drugi za njim skrivali, to je znano vsemu svetu, da je bil nekako moralno prisiljen tako ravnati, to tudi radi priznavamo, a v vojski velja pravica močnejšega, in ker sila preoblasti, tam omolknejo vsi drugi razlogi, katere nam daje pametna presoja. Sultan bi rad videl, da bi se vsa preiskava opustila in vse vrglo v morje pozabljenosti, kajti ako se vse preiskuje, pride njegova dvojezičnost na beli dan, khedive bi ga najraje, prej ko mogoče, s poti spravil, Arabi bi povedal kaj tacega, kar bi khedive ne slišal rad, iz teh dveh vzrokov bi pa Angleži radi, da bi ostal pri življenju Arabi, da bi z njim mogli strašiti obredva, sultana in khedivo, zato ga hote zagovarjati in izgovarjati, kar se bode dalo, med tem ga lahko v zaporu imajo in ga rabijo za svoje sebične namene; ako se jim bode zdelo prikladno, se ga tudi lahko, tako ali tako, znebe. Tako se godi človeku, ki hodi za druge ljudi po kostanj v žerjavico; poslednjič se igrajo njegovi nasprotniki z njim, kakor tiger s svojim plenom.

Izvirni dopisi.

Iz Celja, 29. okt. Svečanosti v slavo

Jožefu II. se celjski Slovenci niso vdeleževali. Hiše tukajšnjih mestjanov in posestnikov, gg. dr. Kočevarja, Kraševica, Kapusa, Miha Vošnjaka, gospodičine Raner, Kmečina, Krušca, opatijske in kaplanijske, poslopje šolskih sester in druge kakor tudi več privatnih stanovanj se niso razsvetlile, kar je napravilo prav dober vtis na vse, ki želijo dober uspeh sedajni vladi ter mir in spravo med avstrijskimi narodi. Večerno bakljado in muziko je pa pokvarila ploha, ki se je ulila, ko je obhod skončal komaj polovico svojega pota. Meščanski dijaki so nosili lampijone; vodil jih je meščanski ravnatelj sam g. Dirnhirn! Vsi rodoljubi pa so bili osupnjeni, ko so videli pri tej proti sedanjí vladi osnovani demonstraciji — raz-

voljni s to novo vlado, ter izreče upanje, da Bog ne more dolgo kaj takega več trpeti! Bog Vas vališi, sem mu djali! Te palatinske ali palačne straže, nas je, mi je pripovedoval na dalje, tri bataljone, samih prostovoljnih rimskih patricijev in plemenitašev, ki služimo tu le za čast sv. Očetu, ne za plačo. Se ve da, je pravil nadalje, pridemo noter v Vatikan le po vrsti v službo in pa v svoji navadni meščanski obleki. Drugače pa ne smemo, da se ne zgodi, kakor se je kmalo po 1870 l. trem uniformiranim stražnikom zgodilo, da so jih „buzzurri“ na javni ulici pobili. Tudi nobeni drugi stražniki ne smejo vun iz Vatikana v uniformi iti! To je svoboda laške laživladel! Poslovivši se po tih kratkih besedah od tega moža poštenjaka se podamo po hodnikih navzdolj skoz duri na trg sv. Petra, koder smo prišli noter. Spodaj pod stopnicami nas čaka zopet vse polno Rimljanov, občudovaje orjaške postave mnogih Jugoslovanov, proti katerim so Italijani z njih vojaki vred sami pritlikovci! Tu počakamo tovarše, ter občudujemo zares krasne narodne nošnje zlasti mnogoštevilnih

poljskih plemenitašev. Med ostalimi čaka pod vatikanskimi stopnicami svoje drugove, neki zares prekrasno oblečeni Poljak. Ko poprašam nekega drugega Poljaka, kdo je ta lepa oseba v knežji poljski nošnji, zvem to le, kar se mi dozdeva spomina vredno tu zabilježiti: Ta mož, blizo 48 let star, je grof Jožef Młodecki, je sin grofije Potocke, vnuk neke kneginje Czartorske, ter ima za soprogo kneginjo Lubomirsko. Sliši toraj k najvišjemu plemstvu. Pa še več! Oa ima pred vsimi katoličani neko zaslugo, ktere ne morejo imeti vsi: bil je najpred ruski podložnik in po ustaji 1863 je zaplenila ruska vlada njegovo imetje v rusko Poljaki, v vrednosti 5 milijonov frankov. Višji namestnik v Kiewu, Bezak mu naznani, da mu bode imetje povrnjeno, ako hoče on dati izgled poljskim plemenitašem s tim, da se odpove katoliški veri in da pristopi k (grškemu) razkolništvu. Ali Młodecki se ni niti en hip obotavljal, ali pomišljeval, ampak da ostane zvest sv. veri, je rajše zgubil 5 milijonov ter šel v pregnanstvo! Pa vkljub tej zgubi poseduje mestice Monasterzycko v Ga-

liciji ter je prav bogat, kajti Bog ne zapusti svojih zvestih služabnikov! Ta dan pri audijenci sv. Očeta je imel grof Młodecki prekrasno obleko, ktera je zlasti še zavoljo njegove velike telesne postave in dolge brade oči vseh naš se vlekla. Mnogo kardinalov se mu je približevalo, da govori z njimi. Oa zna tudi mnogo jezikov, poleg poljščine, nemški, francoski laški in clo latinski jezik. Nosil je „koutusz“ ali poljsko suknjo z zlatom vézeno in obrobljeno z gumbami iz dragih kamnov, zlati pás iz XVI. stoletja, malo zakrivljeno sabljo obsejano z rubini in biseri in „délijo“, t. j. neki na hrbtu viseči plajšček, iz predrage kožuhovine. Pero njegove čapke, (kučma ali kosmata kapa) je objemala zapóna žlahnih bisserov. — Drugi dan 6. julija pri akademiji*) ali veselici v Vatikanu sem ga vidil zopet pa v drugačni obleki, ki je bila temna, z gumbami

*) Tudi romarji grško izhodnega obréda so imeli 4. julija zvečer enako krasno akademijo v veliki dvorani sv. zbora vseh slov. jezikih pod predsedništvom kardinala Simeona in tajnika Cretoni-a, za izhodne zadce grško rusinskega obréda.

avtiljeno poslopje okrajnega glavarstva, okrožne sodnije in gimnazije!*)

Danes v nedeljo je razobešenih mnogo prusaških, cesarskih, štajerskih in drugih zastav. Tudi na zvoniku Marijne cerkve visi 8 zastav. Liberalizem prodira vedno dalje in dalje sega, možje pa, ki bi morali čuti, da se ne oskrunjujejo svetišča, spijo, med tem, ko seje sovražni človek ljuliko po Gospodovi njivi. Bandera iz Marijnega zvonika nam jasno pričuje, da sijonski čuvaj celjskega mesta odobrava vse, kar je tako zvan jozefinizem sovražnega večini katoliški Cerkvi in avstrijskim narodom! Še več! ta demonstracija nam kaže, kakor bi se predstojništvo ove cerkve veselilo nad strupom, s katerim je tadajni frimasonki duh napojil velik del našega ljudstva. Toda pohujšanja še niso konec! Tudi nežna mladina, deklice in fanti iz vseh mestnih šol so se peljali na kraj, da pomagajo proslavljati duha brezverstva in nekrštanstva! Na odru pa so stali možje, učitelji meščanske šole, g. Tisch in dr. Neckerman, ki sta prižigala luč v dose-danji mrakosti in sicer v nemškem jeziku; posestnik Lenko iz Št. Petra v Savinjski dolini pa je zbuja v slovenskem govoru kmete k zavezi z nemškutarji in liberalci. Bo težko kaj opravil; mislim, da ravno tako malo, kakor „Kmetški prijatelj“, ki ponuja svojo prijaznost „mladim Slovencem, da se oprestiti priprosti slovenski narod teh vampirov, kateri mu srkajo kri“.

Ni mi treba omenjati, da se je pred kip cesarja Jožefa položilo tudi več vencev; med njimi je venec poklonil v imenu nemških gimnazijalcev osmošolec: Jesenko. Več nemških gimnazijalnih profesorjev z ravnateljem vred se je „ex officio“ vdeleževalo slovesnosti. Tudi Korošec Lieskounigg, ki uči slovenščino na gimnaziji, se njim je pridružil!

Kmečko ljudstvo so zvičajno in lažnjivo vabili k slavnosti rekoč: le pridite, cesar sami bodo prišli! Toda malo kmetov se je vdeleževalo svečanosti; velik del prostora so zavzemali tje komandiranti šolski otroci.

Iz Budimpešte, 26. okt. Delegacije so se včeraj k prvi seji sošle. Večina konservativnih delegatov se je bila že v torek 24. t. m. pri grofu Francu Falkenhaynu zbrala, da se dogovori o volitvi predsedništva in raznih odsekov. Tudi liberalci so se bili že

*) Mar li izobražena gospoda ne vidi in ne vé, zakaj gré? Milujemo jo, če ne vé, pa še bolj jo milujemo, če vé. Za visoko vladu pa je tako ravnanje vsakako debel klicaj (!), ki ji prav umevno nekam pot kaže. Vredn.

iz rubinov, zlatim pasom, pa safir z lesketočimi žlahtnimi kamni na čapki. — Pač so poljski plemenitaži zares tudi plemeniti ali žlahtni spoznavalci sv. vere, vredni vsega pomenanja! Po tej resnični pripovedki, kateri mi je pravil neki izobražen Poljak, kakor je bilo brati tudi v rimskih katoliških časnikih, se vsi prepoteni vsedemo v kočijo ter se podamo k obedu. Pa ne vem, kaj me je motilo ta dan; akoravno sem bil žejen in lačen, vendar le nisem mogel skoraj nič jesti, bal sem se že da obolim; pa hvala Bogu, da sem potem zvečer ložje večeral. Brž ko ne, je bilo to le nasledek naše nazočnosti pred namestnikom Kristusovem, ki je storila, da smo za nekaj ur pozabili na žejo in glad. S tim pa je bila tudi krona postavljena našemu romanju, bila je zarez audijenca vrhunec vsega veselja!

(Dalje prih.)

Istega dne zbrali k posvetovanju in misleč, da bodo imeli morda vendar le večino, so bili sklenili g. Chlumeckega voliti za predsednika. Toda kmalo so se prepričali, da so v manjšini, in so se vdali nasvetu večine, da se dr. Smolka izvoli za predsednika, liberalni baron Ceschi iz gospodske zbornice pa za njegovega namestnika. Ravno tako so se vdali ovolitvi za razne odseke, v katerih imajo konservativni delegati večino. Ko je toraj baron Fluck kot starosta odprl delegacijo, bil je dr. Smolka soglasno izvoljen za predsednika in živahno pozdravljen, ko se je podal na predsednikov sedež. V svojem nagovoru se najprej zahvali za skazano mu čast in prosi gospode za njihovo podporo, potem pa povdarja, da neče preresetevati važnih političnih vprašanj, ker imajo dotične izjave samo veljavo, ako pridejo iz ust politično važnih mož, njegove besede pa bi bile samo izraz njegovega osebnega mnenja. Opustivši politična premišljevanja izreka toraj nado, da bode delegacija na eni strani gledala na korist davkoplačevalcev, na drugi strani pa na moč in veljavo našega cesarstva, ter privolila potrebna sredstva, da se ta moč ohrani, in ako bi bilo treba, še pomnoži bojevitost naše hrabre armade, ki je na jugu tako hitro zadušila vstanek in si zasluzila zahvalo in priznanje celega cesarstva. (Dobro, dobro!) On upa, da bode mogoče to dvojno nalogo zediniti, po smislu našega premisljivega cesarja, ki mu je blagor vseh narodov pri srcu, in kteremu naj delegati svojo vdanost skažejo s trikratnim živio-klicem! Navdušeni „hoch“ se razlegajo po dvorani. Tudi izvolitev predsednikovega namestnika in odsekov bila je soglasna, samo nekateri poslanci desnice, kakor grof Brandis, so pri nekterih levičarjih tako malo priljubljeni, da sa vselej dobili nekoliko glasov manj, kakor drugi. Med števanjem glasov prebrale so se od minister-dohle vloge, s kterimi se naznanjajo razne premembe in pa vladni zastopniki, ki bodo imeli ministre nadomestovati in zagovarjati razne predloge. Izmed naših slovenskih delegatov je dr. Tonkli izvoljen v budgetni odsek, gosp. Klun pa v peticijski odsek. Dr. Tonkli je razun tega še zapisnikar za splošnje seje, zapisnikar budgetnega odseka, in ud verifikacijskega odseka. Tudi je izbran za poročevalca o letoem proračunu za brodarstvo ali mornarstvo.

Po končani seji so se odseki konstituirali. Levičarji so mislili, da bode večino poročevanj dobili oni, ker imajo v tem že nekako spretnost. Pa večina je sodila drugače; njej se je dozdevalo, da bode o naših vnanjih razmerah baron Hübner vsaj ravno tako spretno poročal, kakor večni ministerski kandidat Plexer, in da dr. Fanderlik gotovo ni slabjši poročevalec, kakor dr. Sturm, o mornarstvu pa da ima primorec dr. Tonkli toliko pojma, kakor nemški pemec Bareuther, ter je omenjenim gospodom izročila poročevalstvo o dotičnih zadevah. Ko so levičarji videli, da so jim najvažnejša poročila odšla, manj važnih niso hoteli sprejeti, in so ostali brez vseh referatov. Razun že omenjenih bodo še poročali: Falkenhayn, ki je ob enem načelnik budgetnemu odseku, o računskih sklepih, Čerkavski o izvanrednih vojnih stroških, Groholski o Bosni, Windischgrätz o državnem finančnem ministerstvu, Gudenau o najvišjem računskem vradu.

Predsednik ogerski delegaciji je Ludvik Tisza, podpredsednik pa kardinal Hajnald.

Iz Budimpešte, 27. oktobra. (Delegaciji pri cesarju.) Včeraj o poludne

so cesar v budimski kraljevi palači sprejeli delegaciji. Avstrijska delegacija je bila sprejeta o poludne, ogerska pa ob 1. uri popoldne. Predsednik dr. Smolka je imel skoraj prav enak ogovor do presvitlega cesarja, kakor prejšnji dan pri začetku zborovanja, ter je konečno Boga prosil, naj ohrani, varuje in blagoslovi Njih Veličanstvo. Cesar so stoji poslušali govor, potem pa so prebrali svoj odgovor, v kterem so povdarjali, da naša država živi v miru z vsemi vnanjimi državami, da je naša vlada v epiptovskem vprašanji pospeševala vsestransko porazumljenje in splošnje evropejske koristi, ki so tudi koristi naše, da bode dovršitev prestroje vojaštva primeroma potrebovala prav malo stroškov, da je vstanek na jugu zadušen, pa bode nekaj časa v omenjenih krajih treba nekoliko več vojaštva in pa primernih administrativnih prememb. V nadi, da bode delegacija podpirala vladu, cesar prav pristrčno pozdravijo delegate.

Po tem vradnem ogovoru se podajo cesar k vsakemu poslancu posebej, najprej k predsedniku Smolki, kteremu izrazijo svojo posebno zahvalo, da je s priznanjem omenjal zaslug naše hrabre armade. Potem nagovoré po vrsti ude gospodske zbornice in naposled zbornice poslancev. Grof Taaffe je šel nekoliko stopinj za njimi, da je nagovorjenega poslanca predstavil, ako je bilo treba. Za vsacega so imeli primerne besede. Dr. Tonkliju so razrekli: Veseli me, Vas tukaj zopet viditi! Ste se pripeljali naravno iz Gorice, ali tam še dežuje? Ko sem tam popotoval, bil je vedno dež. Tonkli dal je na ta vprašanja primerne odgovore. G. Klun a so vprašali, je li prvokrat v Budimpešti in je li tudi ud deželnega zbora? Odgovoril je, da je prišel kot namestnik grofa Hohenwarta, ki ga bo pa s svojimi nezadostnimi močmi slabo nadomestoval. Zastopate toraj Kranjsko, pravijo na to cesar. Tako je šlo vse po vrsti. Plener se je vedno sukal okoli cesarja, pa je prišel na vrsto skoraj prav na zadnje, in baron Zschok, ki je zadnji v imeniku, bil je tudi zadnji pri nagovoru. Ko so cesar odšli, so se gromoviti „hoch“ razlegali po dvorani. Sobane v kraljevi palači so krasne, pa ne posebno velike. Notranja oprava je nekoliko podobna opravi v Schöabrunnu.

Predsednik ogerske delegacije imel je skoraj prav enak nagovor, kakor dr. Smolka, samo zaslug naše armade ni omenjal. Zato se pa madjarskim listom ne zdi nič kaj prav, da se je dr. Smolka spominjal vojne, in neki list mu očita, da je še bolj cesark, kakor cesar sam.

Obed pri cesarskem dvoru za delegacijske poslance bode 11. in 13. novembra.

Ker se je delegat isterski, baron Lazarini, odpovedal, je včeraj namesto njega došel sim dr. Vitezič, dalmatinskega delegata Klaiča pa še ni tu. Jugoslovanski delegati so toraj štirje, namreč: Klun, Tonkli, Vitezič in Klaič.

Domače novice.

V Ljubljani, 31. oktobra.

(Shod volilcev državnega zbora) je bil preteklo nedeljo ob 11. uri v čitalnici prav mnogobrojen; prišlo je nad 200 volilcev. Za predsednika je bil izvoljen dr. Bleiweis pl. Trsteniški. Naj pred je g. Kušar predlagal, naj se izreče dosedanjemu državnemu poslancu, vitezu Schneid-u, zahvala za njegovo delovanje. Predlog je bil prav radostno prejet ter se zahvala dvornemu tajniku telegrafično naznanila. Potem je bil po predlogu dr.

Pokludkarja enoglasno za kandidata konservativne stranke postavljen g. Grasselli, župan ljubljanski. Ni ga bilo čuti ne najmanjšega ugovora od nobene strani — znamenje, da je bil pravi, vsem ločinam priljubljen mož izvoljen.

Po izvolitvi se je to gosp. Grasselli-ju naznanilo, ki je malo potem sam prišel ter se za občno zaupanje volilec zahvalil in kandidato sprejel.

Nadejamo se sicer trdno, da bomo s tem kandidatom zmagali, ali vendar križem rok ne smemo držati, ter tudi ne prezaupljivo delovanje in volitev drugim prepuščati. Vsaki naj dela in stori svoje na svojem mestu, tako nam tudi ugodnega vspeha ne bode manjkalo.

(Iz mestne seje dne 27. oktobra.) Navzočih je bilo 16 srenjskih svetovalcev, od nemške stranke samo dr. Schafer. Dr. Zarnik je stavil nujni nasvet, naj se vladiki Strossmayer-ju, ki je toliko storil za južno slovanstvo in ravno kar dovršil slavno stolno cerkev, ki je sedma na svetu, kar se tiče prostora, podeli častno meščanstvo. Sprejeto z vsemi glasovi zoper jednega. Gg. Hribar in Močé odpotujeta na svoje troške v Djakovo, da izročita prečastitemu škofu častno diplomo, in župan bode to brzojavil vzvišenemu cerkvenemu knezu. (Se je uže zgodilo, in Strossmayer se je tudi zahvalil županu za to čestitanje). G. župan poroča v imenu odseka v to voljenega zaradi dopisa kranjskega deželnega odbora, povodom 600letnice združenja Kranjske z Avstrijo in nasvetuje: Občinski svet naj sklene, da z veseljem sprejema dopis kranjskega deželnega odbora, in odgovorja deželnemu odboru, da se bode ljubljanska mestna občina prizadela kar moči, da se primerno opravi za to slavnost, katero napravi dežela 11. junija 1883 posebno v glavnem mestu, in da občinski svet izreka željo, da bi bil zastopan v odboru, kateri se bode posvetoval o tem, kako bi se 600letnica združenja Kranjskega z hišo Habsburško dostojno praznovala. Nasvet se jednoglasno sprejme.

Obč. svetov. g. Hribar poroča v imenu odseka v to izvoljenega zastran uradnega je zika pri ljubljanskem mestnem magistratu in stavlja naslednje nasvete.

1. S 1. januarjem l. 1883 je slovenski jezik uradni jezik pri občenju s strankami in z uradnimi povsod, kjer Slovenci stanujejo, potem po Hrvaškem, Slavonskem in Dalmaciji, na nemške vloge se nemški odgovarja.

2. Slovenski jezik je tudi uradni jezik za notranje uradovanje pri sledečih poslovi: pri odpošiljavi (ekspedit), pri tržnemu komisarjatu, pri razglasovanju, pri vloženem zapisniku, pri davkarstvu, pri mestnem fizikatu, pri mestnem knjigovodstvu, pri mestnem posojilu in pri policijskem oddelku.

3. Izjeme so pri vojaških uradih, katerim magistrat v nemškem vojnem jeziku dopisuje, potem pri gg. magistratnih svetovalcih M. Jerasu, L. Peroni in mestnemu blagajniku Hengthalerju in pri mestnem stavbenem uradu, a opomni se, naj se tudi poslužujejo pomogočosti slovenskega jezika.

4. Vse tiskarije, ki so bile dosihmal v nemškem jeziku, naj se tudi slovenski tiskajo.

5. Župan naj gleda strogo, da se to tudi izpelje. Zoper nasvet govori dr. Schiffer, ki zahteva naj se njegov protest dene v zapisnik.

V volitveno komisijo za volitev dne 9. novembra se izvolijo od strani srenjskega svetovlatva po nasvetu dr. Zarnika naslednje gospodje: Emil Gutman, koncipist pri c. k.

finančni prokuraturi, Anton Klein, lastnik tiskarne in obč. svet. Vazo Petričič. — Za Tirolce po vodi poškodovane da se 200 gld., a Korošcem 100 gld. *)

(Narodna šola.) Cf. l. 118 dne 19. oktobra (Konec.) Izmej učencevih učnih pripomočkov je najvažnejši pisanka, a tu vlada nebrojna razlika posebno, kar se tiče linature, vsaka dežela hoče imeti kaj posebnega. Prav dobro bi bilo, da bi v tej stvari vladal kak red, kar se od pisanke za ljudske šole more tirjati, je, da je po po ceni in ima dovolj močen papir. „Narodna šola“ jemlje svoje pisanke pri „Grubbauerju“ v Lincu, ker ta firma nekako naj bolj zadostuje tirjatvam, pisanke so iz dovolj trdnega in neprozornega papirja, t. je da pisave prve strani ni videti na drugi strani; vsaka vrsta ima svojo posebno barvo na ovitku, to pa kaj dobro upliva na šolski red; na drobno se dobivajo po 1 kr.; kdor jih pa naroči več vkup od fabrikanta, dobi jih ceneje. Grubbauer je naklonil „Narodni šoli“ 4400 raznih pisank vrednih nad 40 gl. Ljudskim šolam se ne more dajati najboljšega blaga, po Gorenje-Avstrijskem je Grubbauer sploh razširjen, in o njem piše učiteljski list „Oberösterreichische Lehrzeitung“, da se Grubbauerjevi zvezki lahko merijo z vsakim enake vrste in cene. Sklenilo se je, da se imajo naročevati pri Grubbauerju tudi peresa in peresniki; zaradi risank se je sklenilo, da se imajo poleg večih risank, ki so na drobnem po 3 kr. naročiti še manjše risanke, ki bodo stale na debelo po 1½ kr., da bode otrok ceneje dobil risanko v roke. Potem so bile volitve v odbor: Feliks Stegnar (predsednik), Andrej Praprotnik (podpredsednik), Matej Močnik (tajnik in blagajnik), Ivan Tomšič, France Praprotnik, Janez Borštnik, France Govekar, Henrik Podkrajšek in A. Žumer. Naročila za „Narodno šolo“ sprejema nje predsednik g. Feliks Stegnar, (pred škofijo št. 2) a tudi tajnik g. Matej Močnik (stari trg št. 12). Naročila naj se, ako mogoče, prej obznanjajo, kajti zlaganje in nabiranje more se izvrševati redno le o prostih urah.

(Iz Viča blizu Ljubljane) se nam poroča, da preteklo nedeljo je pri Kanc-evi jesihariji blizu 40 delalcev delalo namest k službi Božji iti — v veliko pohujšanje tamošnjih prebivalcev. Mar li še ni čas, da bi se tako oskrnjevanje praznikov strogo prepovedalo, pa prestopki tudi oistro kaznoval? Čemu toliko peticij, čemu resno obravnavanje v državnem zboru, če pa pri vsem tem vsak mojster — skaza dela, kar koli hoče!

Razne reči.

— V Rudolfovem je za mestnega župana izvoljen g. J. Kmetič.

— † Umrli je 27. okt. obče znana Terezija Karlin roj. Hartman v 69. letu svoje atarosti, po hudi bolezni, previdena s svetimi zakramenti za umirajoče. Sprevod je bil 29. t. m. v Stariloki. Naj v miru počiva!

† Na Dunaji pa je umrl 29. t. m. nekdanji celjski in zdajni Kerški okrajni glavar, g. Schöawetter. Pogreb v Celji 31. oktobra.

— Nova cesta. V „Edinosti“ beremo sestavek zanimiv za zgodovino kulture na Goriškem, tu se pripoveduje, kako so nekdanji Tolminci in Cerkljani vae blago, česar so potrebovali, tvorili, t. j. na konjih prenašali, sedaj pa imajo povsod ceste izpeljane, ki vežejo te kraje s sosednimi. Cerkljanski okraj je vezan na tri glavne strani, proti Škofji loki,

*) V „Slov.“ štov. 119 se je po tiskarni zmoti poročalo, da je hranilnica za Tirolsko in Koroško darovala 300, namest 3000 gl. Vredn.

oziroma Ljubljani, proti sv. Luciji oziroma Gorici in v ponedeljek 23. t. m. so odprli slovesno novo skladevno cesto skozi Želin do Idrije. Zraven tega pa imajo postranski kraji kakor Šrebelje, Novake, Sliška gora tudi zvezne ceste. To je lep napredek, kojega je dočakal cerkljanski okraj v kratki dobi ne celo tridesetih let, v prvi vrsti pa gre hvala in priznanje zato sedanjemu načelniku kranjske — g. Winklerju. — Pred kakimi 80 leti tudi pri nas na Kranjskem ni bilo tako imenovanih „kantonskih cest.“ Te so izpeljali nekdanji tako zvani „okrajni komisariji (Bezirks-Commissäre), ki niso imeli razun beriča in pisarja skoraj nič drugega vradnega osebja večidel so bili načelniki tako imenovanih graščinskih (patrimonialnih) sodnij, a bili so nekateri teh gospodov železne pridnosti in energične volje, ker takih je bilo tudi treba, da so izpeljali dela, ukljbu vsem opoviram in predsodkom ljudstva. — No, sedaj ve svet ciniti korist takih del, in gleda nekako milovaje na stare čase nazaj; kar pa se tiče zveze posameznih vasi med sabo, je tudi na Kranjskem še mnogo, mnogo izpeljati; kedaj nek pridejo taka dela na vrsto.

Iz Inomosta. Nad Tirolsko je prišla nesreča še huja kot prva. V Bruneku se je podri zid pri pokopališču in voda je rakve odnesla. Truplo bivšega deželnega glavarja so izkopali. Voda še ni bila nikdar tako velika in žuga podreti vse mostove. Bolnico so spraznilli.

— Iz Reke se od 29. t. m. piše, da je bil tam tak vihar, kakoršnjega se ne spominjajo kmalo. Dopoldne so se tri barke potopile in popoldne še ena. Mornarji so neki vsi rešeni; od nekega kapitana se pa pripoveduje, da ga je vihar proti skali treščil ter smrtno ranil. Tarnanje, obup in vpitje je bilo neki neznansko, kar se lahko umé.

Umrli so:

V bolnišnici:

22. oktobra. Gregor Čerin, 64 let, naduha. Martin Peterka, 61 let, vodenica.

23. oktobra. Valentin Korošič, 43 let, vnetje treb. mreže.

Javne dražbe.

2. novembra. 1. eks. držb. pos. France Čulkar iz Šent Vida 415 gld. Zatičina. 1. eks. držb. pos. Marjeta Stare iz Terboj 1654 gld. Kranj. 1. eks. držb. Anton in Terezija Hrovat iz Velikih les 705 gld. Zatičina.

3. novembra. 3. eks. držb. Hrvatini Jablanic. Bistrica. 1. eks. držb. Andrej Vidmar iz Rakitno 4135 gld. Vrhnika. 1. eks. držb. Miha Belopavlovič iz Suhorje št. 7. Metlika. 1. eks. držb. Jože Sajovic iz Cerklj 160 gld. Kranj. 1. eks. držb. Jan. Kovač iz Kamnika 8965 gld. Vrhnika. 1. eks. držb. pos. Matija Dolencec iz Rakitno, Vrhnika. 3. eks. držb. pos. Janez Peršin iz Rakitno 3968 gld. Vrhnika. 3. eks. držb. pos. France Kovačič, Smerje, Bistrica.

Vabilo

k

izrednemu občnemu zboru

društva „Nar. dom“,

ki bode

v nedeljo dne 5. nov. t. l. ob 11. uri dopoldne v dvorani Čitalnice ljubljanske

PROGRAM:

1. Nagovor predsednikov.
 2. Poročilo tajnikovo. (3)
 3. Poročilo blagajnikovo.
 4. Predlogi upravnega odbora o spremembi pravil.
 5. Nasveti posameznih družbenikov.
- V Ljubljani, dne 13. oktobra 1882.

Dr. Alfonz Mosché,
predsednik.